

МАЛЕНЬКА КРАЇНА З ВЕЛИКИМ ДОСВІДОМ

Лідія Кудрявцева, Agroexpert
(Україна – Нідерланди – Україна)

У Нідерландах мешкає 16 мільйонів людей, 93 мільйони птиці, понад 25 мільйонів свиней, 4 мільйони корів і ще, напевно, 2 мільйони котів та собак. Голландці вже досягли достатньо високого рівня продуктивності, тепер їхня мета лежить у площині підвищення якості продукції та безпеки здоров'я людей і тварин.

Дізналися ми про все це під час прес-туру, організованого інформаційним центром Dutch Dairy Cattle Veepro Holland. Veepro Holland є некомерційною приватною незалежною організацією. Вже понад 40 років вона допомагає фермерам в експортуванні ВРХ, ембріонів та сперми бугаїв, організовує тренінги, семінари, надає консультації Національній службі здоров'я тварин, фермерам та експортерам, підтримує зв'язки з представниками ЗМІ у різних країнах. І час від часу запрошує їх для ознайомлення з сучасними досягненнями голландської генетики в галузі молоч-

ного скотарства. Цього разу до компанії представників преси з Німеччини, Бельгії, Чехії, Сербії, Хорватії, Білорусі, Лівану, Марокко, Ірану, Туреччини та інших було запрошено журнал Agroexpert.

Наука на службі якості

Для досягнення зазначеної мети в Нідерландах широко залучають науково-дослідні інституції, такі, як лабораторія QLIP (Quality Laboratorie Inspections Prosses Certification). QLIP існує з 2007 року і є постачальником послуг для виробників молока та продуктів із нього. Це – прибуткова ор-

ганізація, яка належить асоціаціям виробників молока й молочних продуктів і, частково, державі. Водночас, як стверджують представники QLIP, вони є сертифікованою лабораторією, що не залежить ані від держави, ані від замовника.

В лабораторії зайнято 170 постійних працівників та близько 200 тимчасових. Річний оборот капіталу становить близько 20 млн євро, з яких 5 млн припадає власне на лабораторію і 3–4 – на інспектування виробників.

У Нідерландах існує кілька подібних центрів. Аби запобігти конкуренції, вони укладають джентль-

менську угоду про розподілення функцій і видів тестування.

Основними клієнтами QLIP є великі молокопереробні підприємства, серед них один з найпотужніших голландських переробників компанія CAMPINA, німецький кооператив AUKLAND та французька група компаній BELL. Ця група має переробні підприємства на території Нідерландів та фірми, які спеціалізуються на виробництві генетичних ресурсів, наприклад, кооператив CRV, що належить голландським і бельгійським фермерам.

Молоко – це не лише жир і протеїн

Кожні 2–3 роки працівники QLIP інспектують ферми та сертифікують виробництво молока й молокопродукції за критеріями

якості, прийнятими в Нідерландах, а також HACCP, ISO, IFS, GMP тощо.

Щодня працівники QLIP планово об'їжджають ферми по всій території Голландії та збирають проби молока для тестування. Всю отриману інформацію доводять до відома фермерів і відкрито публікують на інтернет-сайті протягом 36 годин.

Молоко для аналізу від кожної корови беруть увечері та вранці наступного дня у спеціальні пробірки, обладнані електронними чіпами, обробленими консервантами, які містять всю інформацію про виробника (кожна ферма і кожна корова у Голландії мають свій номер). Реєструють час і температуру, до якої охолоджено молоко, опісля, під час вивантаження, температуру заміряють ще раз. Це важливо для бактеріального аналізу, пояснюють фахівці лабораторії.

Лабораторія обладнана найновітнішим устаткуванням для всебічного аналізу продукту. Голландці називають це milk recording – «записування молока». Численні автомати й комп'ютери калібрують за допомогою еталонного молока, створеного тут же в лабораторії нехімічним шляхом. На кожному автоматі зазначено дату останнього калібрування. Кожен автомат здатен виконати 1500 аналізів за годину.

Окрім визначення частки жиру та протеїну, підраховують кіль-

кість бактерій, соматичних клітин, виявляють наявність слідів антибіотиків або хлороформу, який може залишитися після санітарного оброблення дезінфікатами.

Перевіряється й фізична чистота молока: 25 мл рідини пропресовують крізь фільтри, на яких видно всі сторонні домішки в спеціальному світловому спектрі. Цей аналіз оцінюють візуально, а значить, суб'єктивно, тому тут працює двоє людей – аби рішення було ухвалено колегіально, жартують спеціалісти.

За допомогою електронних аналізаторів у молоці виявляють наявність жирних кислот і сечовини, які провокують у корів розвиток кетозу та ацидозу, визначають, які саме бактерії спричиняють мастит, і, відповідно, який антибіотик необхідно вживати для його лікування тощо.

У разі позитивного результату будь-якого тесту його повторюють тричі, аби унеможливити помилку. Іноді, якщо отримано пога-

ні результати аналізу, комп'ютер самостійно дає команду провести додаткові дослідження. Тоді пробірку повертають у холодильник, доки жир підніметься вгору, і пробу ще раз беруть з-під жиру.

Спорадично, за бажанням замовника, зразки доправляють до іншої лабораторії для поглибленого бактеріологічного аналізу. На підставі отриманих результатів компанія-замовник вирішує питання розрахунків з постачальниками молока. Відтак кожне господарство зацікавлене дотримуватися ветсанітарних вимог, бо ціна на первинну продукцію залежить від її якості і чистоти.

У здоровому тілі здоровий продукт

Всебічний і ґрунтовний аналіз дає змогу дійти певних висновків не лише щодо якості продукту, а й щодо здоров'я тварини загалом. Спеціалісти QLIP безпосередньо відвідують ферми, підтримують постійні контакти з їхніми власниками. Питання, які зазвичай обговорюють з фермером, стосуються гігієни, статусу здоров'я стада, системи годівлі та доїння, заготівлі й зберігання кормів тощо.

Послуги платні, проте досить багато фермерів користуються ними, адже «записування» молока, назове це для зручності — моніторинг, — це не лише якість продукту, це постійний контроль стану череди, реальна можливість підвищення якості управління стадом.

Із 25000 ферм у 2008–2009 роках близько 15000 практикували моніторинг молока. Деякі з них «записують» молоко самостійно, 25% ферм мають у своєму розпорядженні портативні або стаціонарні електронні тестери для миттєвого аналізу молока. Близько 10% голландських ферм устатковані доїльними роботами.

Ферми в Голландії невеликі, середня чисельність стада — близько 60 голів, тож постійного ветеринара у господарствах немає. Зазвичай один спеціаліст обслуговує кілька господарств, і бачити результати моніторингу для нього також дуже важливо.

Програми здоров'я від GD

Першу лінію голландської ветеринарної інфраструктури утворюють практикуючі ветеринари, дру-

гу — організації, такі як GD — Animal Health Service (AHS). Історія компанії сягає 1918 року. Нині AHS — приватна організація, яка провадить лабораторні дослідження й аналіз даних, тестує вакцини, медикаменти, надає допомогу ветеринарам і зоотехнікам тощо. На постійній основі в компанії працює 400 осіб, а річний оборот капіталу становить близько 50 млн євро.

У Нідерландах вже поборолі захворювання худоби на ящур, туберкульоз, бруцельоз та лейкоз.

Випадків коров'ячого сказу й блутангу минулого року не зареєстровано. Animal Health Service розробляє спеціальні програми, спрямовані на боротьбу проти певних захворювань, регулярно перевіряє господарства, збирає та аналізує інформацію.

Центри здоров'я AHS мають спеціальні лабораторії — бактеріологічну, вірусологічну, патологоанатомічну, імунологічну, в яких досліджують ВРХ, свиней, птицю. За рік кожна з них виконує понад 20

Майже подолали лептоспіроз. Проте, ще існує небезпека паратуберкульозу, маститів, інфекційного ринотрахеїту, сальмонельозу. Найбільшого клопоту завдавали неоспори та вірусна діарея ВРХ.

тис. аналізів. Якщо у господарстві з невідомих причин загинула тварина, її привозять до AHS для ґрунтовних досліджень, аби запобігти поширенню інфекції на все стадо. У складних випадках зразки тканин надсилають до науково-дослідного інституту. Якщо там виявляють небезпечну хворобу, заходи провадяться на державному рівні, аби не допустити її поширення. Фермер сплачує лише частину витрат, решту бере на себе уряд, а точніше — Державна ветеринарна служба.

Фермери беруть участь у програмах запобігання згаданим вище захворюванням. Це доволі зручно, аби забезпечити здоров'я власного поголів'я, і для відповідності вимогам країн, куди худобу експортують.

